

KÕIK LAPSED

KÖÖKI!

Unistad, et su laps juba varakult rõõmuuga koos sinuga köögis askeldaks? Või vastupidi, tõrjud teda sealt eemale, et mingigi kord ja puhtus püsiks? Mõlemal juhul aitab see, kui köök on planeeritud lapsesõbralikult. Kogemusi ja teadmisi jagab disainer Irene Press.

TEKST: **ULVI TÜLLINEN** FOTOD: **VAHUR PORMEISTER**

Irene on palju lapsedõbralikke kööke kujundanud, viimati Aunmani sisustus-salongis. Kui nad abikaasa Oliveriga oma uues kodus neli aastat tagasi kööki kujundasid, mõtlesid nad eriti täpselt läbi, mis tasub eelmise kodu köögist üle võtta ja mida teistmoodi teha, et lapsed rõõmuga köögis askeldada tahaksid. Pealegi – Irenele meeldib mõnikord hommikul kauem magada ja siis on ju tore, kui lapsed ise endale hommikusöögi valmis teevad ja emmet-issitki hommikusöögiga üllatavad. Selleks tuli neile aga soodsad tingimused luua.

Köök eraldi ja ilma kõrglääketa

Kui pere praegusesse koju kolis, oli vanem tütar **Andra** (praegu 11) äsja kooliealiseks saanud, mis tähendas seda, et tal tuli nii mõnigi kord pärast kooli iseseisvalt endale toitu valmistada. Kuna **Anete** (5) oli tollal aastane ja pisipoeg **Mattias** (3) alles ootas ilmaletulekut, pidi Irene kööki ku-

jundades arvestama ka päris väikeste mudilastega.

Ta soovib esmalt mõelda sellele, kas köök peaks olema elutoa osa või omaette ruum. Kuna lastega peres tekib köögis segadust rohkem, soovib ta pigem teist varianti. Teine võimalus on eraldada köök ja elutuba lükandseinaga – siis saab neid kasutada nii ühe suurena ruumina kui ka eraldatuna. Just sellise lahenduse on nad oma koduski teinud.

See, kas Irene laseb parema meelega lapsed kööki kokkama või eelistab ise söögi valmis teha, sõltub naise meeleolust ja sellest, kas ta on valmis hiljem seda kaost koristama. „Ma siiski tahaks, et lapsed kasvaksid iseseisvaks ja julgeksid ise otsuseid langetada. Seetõttu peabki nad kööki laskma – see on parim viis iseseisvust turgutada,“ arwab ta.

Nii on kõik Pressi pere lapsed saanud oma esimesed köögiristsed üsna varakult. Tõsi, päris esimesed katsetused tegid nad oma vanaema köögis, sest Oliveri emal on kannatlikku meelt juhendada, kuidas pudrukulpi hoida või noaga hakkida.

Pere vanem tütar Andra on pere kõige tublim koogimeister – kooke valmistab ta juba eelmises kodus. Eriti suure rõõmuga teeb ta aga muffineid. Ema Irene assisteerib pisemaid kaunistustöö juures.

Särtsu saab lisada detailidega

Kui eelmise kodu köögis olid Irene nõud ülemistes kappides ja potid-pannid all, kuulis ta pidevalt: „Emme, ma tahan juua!“ Ta sai aru, et tal oleks palju lihtsam, kui taldrikud-tassid on lapsele kättesaadavas kohas. „Oluline on, et ema ja isa ei peaks kogu aeg last teenindama ja laps tunneks ka rõõmu, et saab ise hakkama.“ Praeguseski köögis tegi Irene väikese vaeleavastuse – tööpinna kohal olevad alumised kapid said pisut liiga kõrgele. Kümnekond sentimeetrit madalamale tooks ta need aga mitte laste, vaid enda mugavuse pärast.

Irene ei tähtsusta üle seda, kas värvitoonid on köögis heledad või tumedad, pigem on tähtis värvide kooslus. Liiga hele keskkond võib Irene sõnusti samamoodi lapse närviliseks muuta nagu tume. Kui köök on valge, soovivad sisekujundaja lisada särtsu detailidega. Nii on Presside köögis näiteks köögimööbli ukse- ja senupud värvilised, igaüks isemoodi muustriga.

Värvidest olulisemat rolli mängib aga sisekujundaja sõnul materjalide valik. Perenaisele on kõige lihtsam hele, värvitud uks, mitte mingil juhul kõrgläikega. Viimase puhul soovib Irene küsida endalt, kas ma ikka olen valmis iga päev neid näpupälgi sealt nühkima? Üks lihtsamini hooldatav materjal on tema sõnul melamiin, olgu siis ühevärviline või puiduimitatsiooniga, samuti naturaalne puit.

Teiste kodude kujundamisel kuulab Irene ikka ennekõike pererahvast. Tihti peale on neil üsna selge visioon, aga see on kokku pandud paljude nähtud kodude põhjal ja kui see kõik omavahel kokku saab, siis see ei tööta. „Minu asi ongi panna need asjad omavahel sobima, nii nagu dirigent paneb orkestri kokku mängima,“ võrdleb ta.

Köögi puhul sõltub kujundus ennekõike ruumi võimalustest. Üks esimesi asju, mida ta pererahvalt uurib, ongi see, kas peres on lapsi. Vahel tuleb tal neid veidi suunata, et nad mõtleksid selles suunas, kas see ikka on kõige turvalisem lahendus või teeb elu hoopis keerulisemaks. „Näiteks klaaskappide puhul küsiks pererahvalt, mida nad seal hoida plaanivad? Kui sa paned klaaskappi suhkru, kohvi ja mingid klaasikesed, siis ei ole see justkui see, mille jaoks klaaskappi vaja oleks,“ lausub Irene.

Irene soovitused lapsesõbraliku köögi kavandamiseks

Värv. Valge või hele köök on lastega peres palju

tänuväärsem kui tume, sest siis ei paista plekid, kriimud ja näpupäljed nii hästi välja. Irene ja Oliveri köök on lumivalge, mis teeb kõrge katuseakendega köögi veelgi avaramaks ja helgemaks.

Põrand. Põrandale soovib Irene igal juhul panna

keraamilised kiviplaadid või vinüülparketi. „Vett läheb köögis ikka maha, niiskus aga rikub laud, spoon- või laminaatparketti. Ka kriimud tekivad parketile palju kergemini, kui keraamilisele plaadile,“ põhjendab Irene. Põrand on Irene ja Oliveri köögis küll tume, kuid lihtsam oleks tema sõnul hooldada heledat, kust iga maha pudenenud puru kohe silma ei paista.

Köögisaar. Köögi keskel asuv suur köögisaar on nii söögi valmistamise kui söömise

koht – köögi süda. Sinna äärde mahub Andra isegi koolitükke tegema, kui köögis askeldava emme nõuannet on vaja. Köögisaar seob pere kokku, sest siis ei ole ema näoga seina poole toimetades ülejäänud perest ära lõigatud.

Laua- ja kapinurgad.

Ükski kapinurk ei ole Presside köögis terav, kõik on ümarad. Eks ikka sellepärast, et keegi ennast köögis ei lööks.

7.

Redelid ja toolid. Ülemistes kappideni ei ulatu isegi Irene ja Oliver ilma redelita. Selleks on neil olemaski spetsiaalne valge redel, mis seisab muudu seina ääres kokkupanduna ja mida on lubatud ka lastel kasutada. Tõsi, lapsed eelistavad siiski enamasti ülakappideni ronimiseks väga laia põhjaga kõrgeid taburette, mis on mõeldud baarileiti taga istumiseks-söömiseks. Lisaks on neil ka oma pisikesed taburetid kööginurgas.

5.

Praeahju ja mikrolaineahju on siiani kasutanud vaid vanem tütar Andra, kes ulatub kenasti praeahju kohal asuva mikrolaineahjuni. Väiksematel lastel oleks selleks taburetti või tooli vaja, kuid hetkel on Irene arvates neil mikrouuni kasutamiseni veel aega. Seda, et mikrolaineahi peaks olema väikes-tele lastele liiga kättesaadav, Irene ei arva, sest mingi vanuseni võib puutetundliku ekraaniga aparaat olla liigseks ahvatluseks. Praeahi on lastele kättesaadavas kõrguses, kuid sinna nad oma nina niisama asja eest teist taga ei topi. Küll aga jälgis Irene praeahju valides seda, et selle välispind ei läheks kuumaks.

6.

Külmik võiks Irene sõnutsi olla kindlasti selline, kus sügavkülm jääb üles, mitte alla, sest tavalisest külmikust on vaja asju palju sagedamini kätte saada. Nii pole lastel muret piima kätte saamisega, et neid krõbuskitele peale valada.

8.

Kapid. Kappe peab jaguma eri kõrgusele. Alumistesse võiks paigutada kuivained ja helbed, mida on sageli vaja ja mida lapsed saavad iseseisvalt süüa või söögi valmistamisel kasutada. Ülemistesse saab aga panna kõik selle, mida lastel üldse puutuda vaja ei ole: küpsetusvormid, õrnad klaasid ja ka maiustused, et need silma alt ära oleksid.

9.

Rulooga kapp ja köögitehnika. Kui

Irene ja Oliveri eelmises kodus olid kõikvõimalikud kodumasinad, nt kohvi- ja veekann ning köögikombain otse töölaua peal, tahtis uues kodus perenaine need kõik silma alt ja laste eest ära paigutada. Need ongi nüüd rulooga kapis, kus nad on juba vooluvõrku ühendatud. Ühtpidi hoiab alla tõmmatud rulo lapsed eemale, et nad niisama masinaid ei näpiks, ja teistpidi ei võta need töölaual siis ruumi ja ei riiva silma. Tõsi, röster, mida lapse kodumasinatelt kõige rohkem kasutavad, on siiski köögisaarel. Sinna ulatub isegi Mattias oma pisikesse tabureti pealt saia- viilu sisse torkama. Spetsiaalsed lastele mõeldud ümmarguse otsaga noad on aga kohe selja taga sahtlis, kui vaja marmelaadi ja võid saiale määrada. Seinale magnetiga riputatud teravaid nuge ei ole lubatud lastel kasutada. Irene Soomes elav sõbranna imestas, et neil üldse sellised noad seinal ripuvad, sest seal keelaks lastekaitse selle ära. Irene sõnul pole neil aga sellega muret olnud, sest lapsed teavad, kus nende noad asuvad.

10. Pliit. Valge induksioonpliit asub köögisaarel. Eks ikka sellepärast, et perenaine saaks leemekulpi liigutades olla teiste poole näo, mitte seljaga. Valge pliidi ostsid nad puhtalt värvi järgi, aga seda, et see sattus olema induksioonpliit, said nad teada alles kodus, kui selle tööle panid. Suur virn potte ja panne, mis induksioonpliidil ei töötanud, tuli seega uute vastu välja vahetada, ent lõpptulemusena nimetab Irene seda õnelikuks apsakaks, sest laste seisukohast on see palju turvalisem (kuna kuumaks läheb ainult poti-panni all olev osa; kui vedelik aga üle keeb, läheb kohe lukk peale ja pliit lülitub välja).

11. Ümmargune laud on aga see, mida Presside peres ei ole. Sellest tunneb Irene natukene puudust, sest vahel oleks päris mõnus selle ääres koos hommikust või õhtust süüa. Praegu sõuvad pereliikmed enamasti satside kaupa: kõigepealt antakse süüa lastele ja alles siis istuvad ema-isa toitu nautima. Kui aga köögi saaks ümber teha, teeks Irene selle pisut suurema, et söögilaud ka sinna ära mahuks. Pidulikuma sündmuse puhul kaetakse pikk laud kõrvaltoas, mis on köögist eraldatud lükandusega. Avar köök aga meeldiks Irene eriti, sest võimaldaks eraldi hommikusöögi- ja õhtusöögikohta.

12. Söögitool. Kõige vähem ruumi võtab köögis söögitool, mille saab kinnitada söögilaua või köögisaare külge. Praegu Presside köögis söögitooli enam ei ole, aga kui Mattias veel seda vajas, istus ka tema laua külge kinnitatavas pooliku munasarnases toolis. Nii oli Irenel oli köögisaare taga askeldades mugav talle vajalikke asju käigupealt kätte anda. Kui aga köök avar, võib kasutada ka lauaga laste söögitooli.

13. Teler. Teler seinale on küll üks väheseid asju, mis sattus Irene pere köögi seinale pooljuhuslikult. Nimelt oli neil valge raamiga teler olemas juba vanas kodus ja uude valgesse kööki sobis see kui valatult. Lastekanaled sealt ei näe, aga vahel aitab see ema, kes on suurema osa ajast köögis, ennast uudistega kursis hoida.

15. Lükandsein ja tahvel. Kahele poole avaneva lükanduse kavandas Irene selleks, et saaks teha köögi, elutoa ja söögitoa ühtseks tervikuse. Ka köögipõranda keraamiline kivi läheb üle nii söögituppa kui esikusse, vaid elutoas on parkett. Lükanduse köögipoolne sisekülg on aga täies ulatuses kaetud tahvliga, kuhu saab nii joonistada, matemaatikaülesandeid kui ka retsepte kirjutada. „Mõtlesin tükk aega, kus meil võiks majas tahvel olla, köök on selleks parim koht – siit kivi-põrandalt on kõige lihtsam märgata kriidipudi ja see kohe kokku pühkida,“ naerab pereema.

16. Aknakate. Köögiakna ette lasid Irene ja Oliver panna nupuvajutusega üles-alla käiva rulookardina. Selle hommikuse ülestõstmise ja õhtuse allalaskmisega saavad lapsed kenasti hakkama. Ühtlasi on ümarrlood kõige kergem köögis hooldada. ☺

14. Segisteid on Presside peres köögis koguni kaks: üks koos tööpinna sisse uputatud valamuga, teine aga otse keset köögi-saart (ilma valamuta) toiduvalmistamise segisti. See on oma disaini tõttu kogu baarileti ehteks, aga ühtlasi on sellel ka praktiline väärtus: seal saab lisada otse pliidil olevasse supi- või pudrupotti vett. Ühe näpuliigutusega kraanist vesi siiski ei tule – kraanil on lapselukk peal. Neil on siiski lubatud kraani kasutada kui vaja.